

Tisdagen den
22 april 1975

Tisdagen den 22 april

Kl. 16.00

*Om vidgade
möjligheter till fast
anställning för vissa
akademiskt
utbildade lärare*

§ 1 Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

§ 2 Om vidgade möjligheter till fast anställning för vissa akademiskt utbildade lärare

Fru statsrådet HJELM-WALLÉN erhöll ordet för att besvara fröken Hörléns (fp) den 10 april anmälda fråga, nr 159, och anförde:

Herr talman! Fröken Hörlén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att ge möjlighet till fast anställning för lärare med akademisk utbildning för adjunksbehörighet men som i dag saknar möjlighet att erhålla praktisk lärarutbildning.

Genom beslut den 11 maj 1973 meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser om åtgärder beträffande vissa icke behöriga lärare som tjänstgjort längre tid inom skolväsendet. Dessa åtgärder omfattade möjlighet för skolöverstyrelsen att – efter ansökan och närmare prövning i varje särskilt fall – medge dispens från kravet på praktisk-pedagogisk utbildning för vissa lärare. Som riktlinjer för dispens borde enligt beslutet gälla att läraren *dels* uppfyllde de särskilda behörighetsvillkoren i fråga om teoretisk utbildning till sådan tjänst, *dels* tjänstgjort på sådan tjänst oavbrutet eller så gott som oavbrutet fr. o. m. vårterminen 1967 med huvudsakligen full tjänstgöring. Vårterminen 1973 utgjorde alltså den 13:e terminen.

Vid intagningen till ämneslärarutbildningen höstterminen 1973 och vårterminen 1974 skulle vidare meritpoäng ges för väl vitsordad tjänstgöring som lärare i läroämnena, vilken fullgjorts efter den 1 januari 1969, om tjänstgöringen efter detta datum omfattat minst sju terminer med minst halvtidstjänstgöring. De lärare som antagits enligt dessa bestämmelser skulle befrias från praktikterminen.

Jag har under det löpande arbetet i departementet fått kännedom om fall där lärartjänstgöring påbörjats senare än höstterminen 1967 men ändå omfattat minst 13 terminers i huvudsak full tjänstgöring. Tidsgränsen för dispensfall är, som jag tidigare nämnde, enligt riktlinjerna 13 terminers tjänstgöring fr. o. m. vårterminen 1967. Tillträde till den ordinarie lärarutbildningen har i vissa fall försvårats av att utbildning i vederbörandes ämneskombination inte väntas förekomma vid lärarhögskolorna inom rimlig tid.

Det av fröken Hörlén uppmärksammade problemet har sålunda kontinuerligt följts inom utbildningsdepartementet, och jag har för avsikt att ge skolöverstyrelsen i uppdrag att undersöka hur många lärare av

*Om vidgade
möjligheter till fast
anställning för vissa
akademiskt
utbildade lärare*

här aktuellt slag som fortfarande tjänstgör inom skolväsendet. Därefter kommer jag att ta ställning till behovet av ytterligare åtgärder för denna grupp.

Fröken HÖRLÉN (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, och jag får säga att jag är delvis belåten med att statsrådet tydligen ämnar ta ett initiativ för att rätta till det här litet besvärliga problemet.

För ordinarie adjunktstjänst fordras genomgången praktisk pedagogisk utbildning vid lärarhögskola. Det har dock under de gångna åren rått en ganska hård konkurrens vid intagningen till denna utbildning. De studenter som under sin studietid varit medvetna om den hårda konkurrensen har därför ofta inriktat sig på att skaffa s. k. spets på sina betyg för att därigenom öka sina möjligheter att komma in vid lärarhögskolan. De som utbildades under 1960-talet var inte alltid lika målmedvetet förberedda på denna senare konkurrenssituation och missade kanske också någon möjlighet att från början skaffa sig praktisk-pedagogisk lärarutbildning. Sedan har de år efter år sökt till lärarhögskolan och inte haft möjlighet att komma in. Särskilt trångt tycks det ha varit för lärare med samhällskunskap i sin examen. Det har t. o. m. hänt att sådana lärare av yrkesvägledare uppmuntrats att öka ut sin examen med något ämne som skulle ge konkurrensmöjlighet i annan kombination i den praktiska lärarutbildningen, men så har möjligheten till sådan kombination varit borta ur bilden när ämnet väl var inläst.

Det säger sig självt att det kan upplevas ganska bittert att efter sådana ansträngningar ändå inte kunna få den fulla adjunktskompetensen. Här går många lärare med relativt lång tjänstgöring, som år efter år har sökt till lärarhögskola utan att komma in trots att de upplever sig arbeta på ett yrkesområde som de finner sig väl till rätta med och vet sig vara uppskattade i. Från skolöverstyrelsen har jag inhämtat att till innevarande termin avvisades inte mindre än 72 sökande till lärarhögskola med betyg i samhällskunskap. Dessa hade sökt trots att de visste att de egentligen inte hade någon möjlighet att komma in. Man kan ju fråga sig hur många det då finns som skulle söka om de hade reella möjligheter att komma in.

Nu har statsrådet sagt att hon har för avsikt att ge skolöverstyrelsen i uppdrag att undersöka hur många lärare av här aktuellt slag som fortfarande tjänstgör inom skolväsendet. Det är naturligtvis det första steget för att lösa detta problem. Man kan givetvis säga att dispensvägen står öppen för en del av dessa lärare, men också den har visat sig oframkomlig ibland på grund av begränsande bestämmelser. Åtgärder som skulle kunna vidtas är naturligtvis t. ex. någon form av praktisk-pedagogisk lärarutbildning, som riktade sig just till ifrågavarande kategorier, eller också ändrade bestämmelser för dispensförfarandet.

Jag vill fråga statsrådet om hon är inställd på att vidta någon av dessa åtgärder i fortsättningen.

Fru statsrådet HJELM-WALLÉN:

Herr talman! I uppdraget till skolöverstyrelsen ligger i första hand att ta reda på hur läget är. När vi väl får reda på det kommer vi naturligtvis att följa upp med åtgärder. Jag kan i dag inte säga vilka dessa åtgärder kan bli, men det är klart att det som vi tidigare har förbättrat situationen med – dispensgivning, anpassad utbildning osv. – är det som kan bli aktuellt.

Fröken HÖRLÉN (fp):

Herr talman! Jag tackar för dessa ytterligare upplysningar och vill bara uttrycka den förhoppningen att detta sker så snart som möjligt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om villkoren för särskild skolundervisning i hemmet

Fru statsrådet HJELM-WALLÉN erhöll ordet för att besvara herr *Granstedts* (c) den 11 april anmälda fråga, nr 160, och anförde:

Herr talman! Herr Granstedt har frågat mig om jag är beredd att närmare pröva möjligheterna att ändra reglerna för särskild undervisning i hemmet så, att sådan undervisning kan meddelas vid minst tre veckors sjukfrånvaro även om det inte säkert kan bedömas att hinder för skolgång kommer att föreligga under tre veckor efter det undervisningen kan påbörjas.

I årets budgetproposition föreslogs att reglerna om särskild undervisning skulle ändras så att även t. ex. gravt infektionskänsliga elever med upprepad kortare frånvaro skulle kunna erbjudas en meningsfull skolgång. Riksdagen har inte haft någon erinran mot detta förslag. Jag avser att inom kort föreslå regeringen att ändra skolstadgan i enlighet därmed.

Genom dessa åtgärder torde herr Granstedts önskemål i huvudsak vara tillgodosedda. Låt mig emellertid ytterligare erinra om den möjlighet som finns att anordna stödundervisning på högstadiet och i gymnasieskolan för sådan elev som på grund av sjukdom eller andra liknande omständigheter har behov av extra stöd från skolans sida under viss begränsad tid.

Herr GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Tyvärr tog detta inte upp exakt det problem som frågan omfattade. Den förbättring av situationen för gravt infektionskänsliga elever med upprepad kortare frånvaro, som nämns i svaret, är naturligtvis mycket värdefull, men vad frågan avser är elever som drabbas av någon form av sjukdom som visar sig dra ut på tiden utan att läkaren omedelbart kan förutse hur lång tid tillfrisknandet kommer att ta. Det är det som formuleringen i frågan tar sikte på, dvs. "vid minst tre veckors sjukfrånvaro även

Tisdagen den
22 april 1975

*Om villkoren för
särskild skolunder-
visning i hemmet*

om det inte säkert kan bedömas att hinder för skolgång kommer att föreligga under tre veckor efter det undervisningen kan påbörjas". Det kan ju förekomma att en elev blir sjukskriven låt oss säga 14 dagar i taget ett antal gånger, och det blir en ganska lång sammanhängande frånvaro i sådana fall.

Visserligen finns den möjlighet till stödundervisning som statsrådet nämner i sitt svar. Men stödundervisning brukar ju inte sättas in förrän olyckan så att säga redan är skedd, och man kan konstatera att eleven allvarligt släpar efter i skolgången. Vad undervisningen i hemmet däremot syftar till är att förebygga att en sådan eftersläpning uppstår. Redan under sjukdomsperioden skall stödsatser kunna sättas in för att förhindra att eleven kommer att släpa efter så mycket att stödundervisning blir aktuell.

Därför kvarstår min fråga till statsrådet om regeringen kan tänka sig att mjuka upp de regler som gäller så att undervisning i hemmet kan sättas in vid en långdragen sjukfrånvaro, även om man inte vid något givet tillfälle kan konstatera att frånvaron kommer att vara i minst tre veckor efter det att undervisning kan påbörjas.

Fru statsrådet HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag ber om ursäkt om jag inte tolkat herr Granstedts fråga helt korrekt.

Att jag tolkar den på det här sättet beror på att det är just detta som har förekommit i diskussionen, nämligen svårigheterna för dem som haft upprepad frånvaro, men där man inte i förväg kunnat säga att den skulle bli minst tre veckor, att få del av särskild undervisning. Det är så i dag att det är först då som undervisning i hemmet kan sättas in. Men vi är nu inne på att mjuka upp bestämmelserna, så som det också sägs i budgetpropositionen.

Herr GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det är naturligtvis riktigt som statsrådet säger att frågan om de gravt infektionskänsliga eleverna med upprepad frånvaro har varit det mest akuta problemet, men det togs ju upp i budgetpropositionen, varför det inte fanns någon större anledning att ställa en fråga om det. Men även den fråga som jag tagit upp har bedömts som ett problem. Jag har fått påstötningar från föräldrar som haft barn med någon månads eller kanske längre tids frånvaro, men den situationen har aldrig uppstått att de kunnat få undervisning i hemmet.

Jag tar det sista som statsrådet sade som ett tecken på att den här frågan kommer att bli föremål för fortsatt översyn och att förbättringar kan komma också i de fall som jag har pekat på i min fråga.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Föredrogs och hänvisades
Motioner
Nr 2128 och 2129 till socialförsäkringsutskottet

§ 5 Föredrogs, men bordlades åter finansutskottets betänkanden nr 14–16 och 18, skatteutskottets betänkande nr 17, justitieutskottets betänkanden nr 13 och 14, utrikesutskottets betänkanden nr 3–5, socialutskottets betänkande nr 9, trafikutskottets betänkanden nr 4 och 11, näringsutskottets betänkanden nr 16 och 17 samt civilutskottets betänkanden nr 19 och 20.

§ 6 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle civilutskottets betänkande nr 19, utrikesutskottets betänkanden nr 3–5 och näringsutskottets betänkande nr 16 i nu angiven ordning uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden samt trafikutskottets betänkande nr 4 sättas sist.

§ 7 Anmäldes och bordlades
Propositioner
Nr 106 med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken
Nr 107 angående föreskrifter om avgifter hos byggnadsnämnd

§ 8 Anmäldes och bordlades
Redogörelse
Nr 12 Styrelsens för Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond berättelse över stiftelsens verksamhet och förvaltning under år 1974

§ 9 Anmäldes och bordlades
Skatteutskottets betänkande
Nr 19 med anledning av propositionen 1975:58 om ändring i fråga om den skattemässiga behandlingen av vissa gruppsjukförsäkringar

Lagutskottets betänkande
Nr 15 med anledning av motion om ändring i reglerna om uppräknig av underhållsbidrag

Försvarsutskottets betänkande
Nr 13 med anledning av propositionen 1975:1 såvitt gäller anslag m. m. för budgetåret 1975/76 inom försvarsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

Socialutskottets betänkande
Nr 11 med anledning av propositionen 1975:85 med förslag om tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1974/75 såvitt avser socialdepartementets verksamhetsområde

Nr 62

Tisdagen den
22 april 1975

*Meddelande om
förhandsanmälan
till talarlistan*

*Anmälan av
interpellation*

Trafikutskottets betänkande

Nr 12 med anledning av propositionen 1975:85 med förslag om tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1974/75 såvitt avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde

Inrikesutskottets betänkande

Nr 7 med anledning av propositionen 1975:1 såvitt gäller Regional utveckling jämte motioner

Civilutskottets betänkanden

Nr 14 med anledning av propositionen 1975:1 i vad avser anslag till statistiska centralbyrån jämte motioner

Nr 15 med anledning av motioner rörande expropriationslagen (1972:719)

Nr 16 med anledning av motioner rörande förköpslagen (1967:868)

Nr 17 med anledning av motioner om giltighetstiden för bestämmelserna i 24 § lagen (1950:596) om rätt till fiske

§ 10 Meddelande om förhandsanmälan till talarlistan

Herr TALMANNEN:

Jag får anmoda dem som önskar yttra sig när inrikesutskottets betänkande nr 7 skall avgöras att anmäla detta till kammarkansliet senast onsdagen den 23 april kl. 18.00.

§ 11 Anmäldes och bordlades

Motion

Nr 2130 av herr *Franzén* i Stockholm *m. fl.*

med anledning av propositionen 1975:89 med förslag till lag om ändring i lagen (1974:358) om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen

§ 12 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 22 april

Nr 57 av herr *Magnusson* i Borås (m) till herr finansministern om villkoren för att få ta investeringsfond i anspråk:

Beslut att investeringsfond för konjunkturutjämning skall få tas i anspråk för sitt ändamål kan fattas antingen enligt 9 § 1 mom. eller 9 § 3 mom. av 1955 års förordning om investeringsfonder för konjunkturutjämning. Enligt 1 mom. äger Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts

förordnande, arbetsmarknadsstyrelsen besluta att fond får tas i anspråk under den tid och under de villkor i övrigt, som läget på arbetsmarknaden påkallar. I 3 mom. stadgas att Kungl. Maj:t, om det med hänsyn till läget på arbetsmarknaden och övriga förekommande omständigheter finnes vara av synnerlig vikt att viss investering igångsättes, äger med avseende på längre tid än som kan ske enligt 1 mom. besluta att investeringsfond må tas i anspråk. Vidare stadgas att Kungl. Maj:t under enahanda förutsättning må meddela preliminärt beslut att investeringsfond som framdeles avsättes må tas i anspråk.

Bestämmelserna i 3 mom. tillkom genom lagstiftning år 1959. Anledning till denna komplettering var att de dittillsvarande reglerna – motsvarande nuvarande 1 mom. – inte ansetts möjliggöra att tillstånd gavs för längre tid än två år. Detta hade medfört att många företag, som önskat ta fond i anspråk för byggnadsinvesteringar, inte kunnat få tillstånd som omfattat hela byggnadstiden. Vidare ville man göra det möjligt att ge tillstånd till användning av framtida fondavsättningar.

I de fall tillstånd ges enligt 3 mom. gäller ej de speciella förmåner, som tillkommit i syfte att stimulera till avsättningar. Investeringsavdrag får sålunda inte åtnjutas och möjligheten att utnyttja den s. k. fria sektorn bortfaller. Vidare gäller att tillstånd enligt 3 mom. får omfatta högst 75 % av fondavsättningen och likaledes högst 75 % av investeringskostnaderna.

I samband med lagstiftningen år 1959 framhölls att tillstånd enligt 3 mom. skulle vara helt skilda från tillstånd enligt 1 mom. Kombinationer av de båda slagen av tillstånd borde inte förekomma. Företagen skulle ha fria händer att välja mellan att söka ett mera begränsat tillstånd enligt 1 mom. med fulla skattemässiga förmåner eller ett mera omfattande medgivande enligt 3 mom. med ovan angivna begränsningar i de skattemässiga förmånerna (prop. 1959:6 s. 15, BeU 1959:6, s. 11–12).

Under senare år, även under den djupaste lågkonjunkturen 1971–1973, har tillstånd att ta investeringsfond i anspråk givits endast enligt 3 mom. Så synes ha skett även i de fall företagen uttryckligen ansökt om tillstånd enligt 1 mom. och förutsättningar för medgivande av tillstånd enligt detta alternativ förelegat.

Åberopande det anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr finansministern få ställa följande fråga:

Anser finansministern att det står i överensstämmelse med riksdagens beslut 1959 att tillstånd att ta investeringsfond i anspråk under senare år tydligen endast givits enligt 9 § 3 mom. 1955 års förordning om investeringsfonder för konjunkturutjämning?

Tisdagen den
22 april 1975

*Meddelande om
frågor*

§ 13 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 22 april

Nr 173 av herr *Börjesson* i Falköping (c) till herr kommunikationsministern om installation av kommunikationsradio på tåg:

Möjligheterna att förhindra tågkollisioner är ofta beroende av om utrustning, varigenom personalen på tågen kan varnas, står till förfogande. Med hänvisning till detta vill jag ställa följande fråga till herr kommunikationsministern:

Är statsrådet beredd medverka till att kommunikationsradio installeras på de svenska tågen?

Nr 174 av herr *Andersson* i Örebro (fp) till herr handelsministern om kostnaderna för registrering av förnamn på adoptivbarn:

Vid adoption av utländska barn vill föräldrarna ofta ge barnet ett förnamn till. Om adoptivbarnet inte är döpt kan det erhålla ytterligare förnamn genom dop. För de adoptivbarn som redan är döpta krävs ansökan hos myndighet och erläggande av avgift.

Mot bakgrund av det anförda vill jag till herr handelsministern ställa följande frågor:

1. Har handelsministern uppmärksammat de olikheter beträffande bl. a. kostnaderna i samband med tillägg av förnamn som i dag råder?
2. Ämnar handelsministern föreslå riksdagen en ändring i syfte att eliminera dessa olikheter?

Nr 175 av herr *Winberg* (m) till herr industriministern om Tobaksbolagets verksamhet i Härnösand:

Vilken inställning har industriministern till de planer som enligt uppgift föreligger att nedlägga Tobaksbolagets verksamhet i Härnösand?

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 16.15.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert